

PROBLEMATIKA RAZBIRANJA NOTNE SLIKE V ZBOROVSKIH SKLADBAH (TENORJI)

Splošno znano dejstvo je, da tenorji v pevskem zboru izstopajo po svoji presežni izraznosti na eni, ter primanjkljajem pevskih sposobnosti na drugi strani.

Nepovezano z današnjo razpravo, a vseeno zanimivo je dejstvo, da je znanost ravno obraten pojav zabeležila pri basih. Nazaj k temi - tenorjem šepa občutek za štetje dob v taktih in posledično taktovski načini nasploh.

Tenorji najraje pojo zelo visoke tone v območju enočrtane oktave vse tja do dvočrtanega c. Tudi siceršnja podobnost z ženskim delom zbora marsikateremu opazovalcu ni ostala neopažena, vendar ostaja odprto za raziskave, ali gre pri tem za vzrok ali posledico.

Največji problem pri tenorjih je memoriranje njihovega parta, za katerega je po pričevanjih strokovnjakov potrebno vsaj 20-kratno ponavljanje fraze, da si jo zapomnijo. Ko na naslednji vaji dobijo v roke note se obnašajo, kot da jih vidijo prvič¹.

Vse te probleme tenorjev v pevskih zborih so upoštevali nekateri najboljši slovenski skladatelji v svojih skladbah in tenorjem odmerili zanje še sprejemljiv, dojemljiv in dostopen notni zapis.

Prvi primer skladateljev, ki sta upoštevala tenorske zmogljivosti, se nanaša na štetje dob v taktih in na takte same.

¹ nekateri strokovnjaki menijo, da je to posledica zavedne ali nezavedne želje po pozornosti, vendar tudi to dejstvo znanstveno še ni bilo raziskano, kot tudi številne druge zanimivosti v zvezi z predmetom razprave

Primer št. 1:

Karol Pahor: Oče naš hlapca Jerneja (Ivan Cankar) (mešani in moški zbor).
Skladatelj se je zaradi tenorjev odločil, da v partituri ne bo zapisal taktovskega načina. Tako tenorjem ne bo treba šteti dob v taktih.

OČENAŠ HLAPCA JERNEJA
(Ivan Cankar)

Moški zbor

Karol Pahor

Zmerno, zadržano, recitirano

O-če naš, o-če naš, kate-ri si v ne-besih... O-če
naš, o-če naš, o-če naš, <ten.>

zelo zadržano a tempo *zadržano*

naš, oče naš, o-če naš. Tvoje pravice iščem, ki si jo poslal na

Primer št. 2:

Zorko Prelovec: Sedem si rož porezala mi (Joža Lovrenčič) (moški zbor)
Tudi tu se je skladatelj, dober zborovodja in poznavalec tenorjev odločil in v skladbi ni zapisal taktov.

Sedem si rož porezala mi
(Ivo Peruzzi)

Preprosto, v narodnem tonu,
Eden pripovedovaje. *) Zorko Prelovec

mf Se-dem si rož - - po-re - za-la-mi, - - se-dem si

rož - - po-ve-za-la mi - - v šo-pek r - deč. - -

Sedem si rož po-ve-za-la mi - -

p počasi

Primer št. 3:

Ubald Vrabec: Bratci veseli (priredba slovenske ljudske) (mešani in moški zbor).

Ta skladba je primer kako zna dober skladatelj izpostaviti pomembnost sporočila. Ubald Vrabec je, kot izkušen zborovodja prepoznal problem memoriranja tenorjev in v 2. kitici te pesmi kjer je zaupal temo basom:

»En glažek al' pa dva, to nam korajžo da« in v nadaljevanju:

»Vince nam zdravje da, ker moč v seb' ima«.

To besedilo tudi značajske ustreza basom. Med tem je tenorjem zaupan preprost ponavljajoči se vzorec: Tra la la la, tra la la la, kar je vsekakor lažje spominsko osvojiti.

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The melody in the upper staff begins with a dotted quarter note, followed by eighth notes, and then a series of 'la' notes. The lyrics 'Tra-la la,' are written above the notes. The lower staff provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines. The lyrics 'pij-- mo vsi tra la la la la.' are written below the staff. The system concludes with the lyrics 'Vince!' and 'en gla--žek al' pa dva,'.

The second system continues the musical score. The upper staff features a melodic line with 'Vince!' and 'Tra la la la la la la la tra la la la' written above it. The lower staff has the lyrics 'to nam ko--raj--žo da, to nam ko--raj--žo da, to nam ko--' written below it. The accompaniment continues with a steady rhythm.

The third system of the score shows the continuation of the melody and accompaniment. The upper staff has the lyrics 'la la la la la la la la la la la la!' written above it. The lower staff has the lyrics '- raj--žo da! Tra la la la la la la la la!' written below it. The piece ends with a final chord in the lower staff.

Primer št. 4:

Jurij Fleišman/Radovan Gobec: En starček je živel (J. Fleišman) (moški zbor). V tem primeru se je skladatelj odločil, da zaupa melodijo/temo basistu. Tenorji ga spremljajo na konzontan m-m – z zaprtimi usti. Tako je kvalitetna izvedba skladbe že vnaprej zagotovljena. Dober skladatelj namreč ve, da ne more zaupati tenorjem težkih pasaž s pomembnim besedilom, ker bi jim lahko med petjem izpadla zobna proteza, v sodobnih časih se je ravnanje navedenega skladatelja izkazalo za vizionarsko in napredno, saj je na inovativen način preprečil, da bi tenorji v svoji slepi vnemi trosili ustne projekte in aerosole po prostoru in s tem spravljali v nevarnost dirigenta in publiko.

En starček je živel

po J. Fleišmanu prir. Radovan Gobec

Solo: En star-ček je ži - vel na vin-skih go-rah, tam
pri-dno je dr - žal ko - zar-ček v ro-kah, za-

(z zaprtimi usti)

do-li na le-pem Do - lenj - - skem. Kaj
-ha-jal k pri-jateljem piv - - - -skim. Pred smrtjo še

1. 2.

Primer št. 5:

Marijan Gabrijelčič in Ivan Florjanc sta skladatelja, ki najbolj cenita ugled zborovskih tenorjev. Zato sta napisala nekaj priredb slovenskih ljudskih za mešani zbor, ki so pisane v triglasju. Sopran, Alt in Bas. S tem sta hotela obraniti čast tenorskih zadreg pri izvedbah. Razlog je preprost: Dobrih tenorjev ni, ostali pa naj pojo do tonov basovskega obsega, ki jih še zmorejo, potem pa naj samo odpirajo usta (da je videti, kot da pojejo).

Skladatelj in dirigent Ciril Cvetko je šel še korak dlje. Napisal je skladbo za (Sprechgesang), govorni zbor, kjer je izvedbi onemogočil, da bi tenorji višali. V slovenski in tuji literaturi je še mnogo podobnih primerov, ki pa vsi težijo k istemu cilju:

Prva skupina so tenorji, ki imajo glas in posluh. Teh je najmanj. Druga skupina so tenorji ki imajo glas, pa nimajo posluha. Največja skupina tenorjev pa je tista, ko nimajo ne glasu, ne posluha. Mnogi med njimi so postali znani in uspešni zborovodje.

Dokazno gradivo hrani dopisni član Inštituta za Basovske znanosti v dislociranem arhivu na Ptuju.

avtor prispevka: mag. scient. Bass, Mitja R. Gobec, dopisni član Inštituta za basovske znanosti: 4. sušca MMXXI